

KONYA-GÖKYURT (KİLİSTRA) KÖY ODALARI

The Village Rooms of Konya-Gökyurt (Kilistra)

Yrd. Doç. Dr. Tolga BOZKURT*

ÖZ

Halk mimarisinde köy odaları folklorik ve sanatsal değerleriyle önem arz eden kültür varlıklarıdır. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı - Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izniyle yürütülen "Ortaçağdan Günümüze Konya İli ve Güneybatı İlçeleri" konulu yüzey araştırması kapsamında bölgedeki sivil mimarlık örnekleri de incelenmektedir. Bu yazıda, Konya merkez Meram ilçesine bağlı antik Kilistra şimdiki adıyla Gökyurt Köyü'nde -bugün mahalle statüsüne getirilen yerleşimde- 2013 yılı yüzey araştırmasında incelenen odalar tanıtılmaktadır. Konya köy odalarının tipolojik özelliklerini büyük ölçüde yansıtan Gökyurt örnekleri, bölgenin zengin tarihi kültür mirası içinde göz ardı edilmiş yapılardır. Türk halk mimarisi için özgün bir kesit sunan Gökyurt köy odalarının tek yapı ölçeğinde belgelenecek; plân ve mekân kurgusu, malzeme-teknik, süsleme ve folklorik özellikleriyle değerlendirilmesi sayesinde konuya dair farkındalık yaratılabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada, Gökyurt'ta günümüze ulaşabilen altı köy odası halk mimarisi ve yerel folklor bağlamında ele alınarak, bölge için gündemde olan koruma amaçlı imar plânı ve turizme yönelik tanıtım projelerine katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Hatunsaray/Lystra, Gökyurt/Kilistra, halk mimarisi, köy odası, misafirhane.

ABSTRACT

The village rooms are cultural assets, have importance in the folk architecture with their folkloric and artistic values. Within the scope of the surface survey titled "From the Medieval until the Present Konya Province and The South-Western Districts" carried out with the permission of the Ministry of Culture and Tourism of the Republic of Turkey, the General Directorate for Cultural Heritage and Museums, the examples of vernacular architecture are also examined. This paper introduces the village rooms in the antique Kilistra, currently called as Gökyurt Village -now a central neighbourhood of Konya-Meram district- documented in the surface survey of the year 2013. The Gökyurt samples reflecting the typological features of the Konya village rooms are the ignored edifices in the rich historical cultural heritage of the region. It is thought that an awareness related to the issue can be raised by documenting the Gökyurt village rooms, reflecting a unique profile for Turkish folk architecture, in single structure scale; with also analyzing plan and space design, material-technique, decoration and folkloric properties. In this study, by examining the six village rooms existing today in Gökyurt in the context of folk architecture and local folklore, a contribution is aimed to make to the conservation zoning plan and the projects for promoting tourism that are already in the agenda of the region.

Keywords

Hatunsaray/Lystra, Gökyurt/Kilistra, folk architecture, village room, guesthouse.

* Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, Ankara/Türkiye, tolgabozkurt@ankara.edu.tr

1.Giriş

Halk mimarisinde köy odaları Anadolu kırsalının sosyokültürel tarihinde önemli yer tutar. Türkiye’de son 50 yılda başta göç olmak üzere teknolojik gelişmelerin de etkisiyle unutulmaya yüz tutan köy odaları, günümüzde ne yazı ki metruk yapılar halinde kaderlerini beklemektedir. Zamanında misafirlerin ağırlandığı, geleneksel sohbet ve eğlence toplantılarının icra edildiği bu mekânlar, köy ölçeğinde kültürel paylaşımın gerçekleştiği bir nevi halk eğitim kurumu idi. Bugün Anadolu’da nadiren de olsa oda geleceğinin yaşatıldığı köylerin bulunması, bu kültürün ne denli derin köklere sahip olduğunu göstermektedir.

Konya ili ve güneybatı ilçelerinde 2012 yılından itibaren Prof. Dr. Ali Boran başkanlığında yürütülen yüzey araştırmalarında, bölgenin etnografyası ve folkloru bakımından değer taşıyan kültür varlıkları da incelenmektedir. Burada tanıtılan köy odaları Konya’nın 47 km güneybatısında yer alan antik “Kilistra” şimdiki adıyla Gökyurt Köyü’nde, 2013 yılı yüzey araştırmasında tarafımızca ilk kez tespit edilip, belgelenen eserlerdir.

Bu çalışmanın amacı, günümüzde yok olmaya mahkûm bırakılan Gökyurt köy odalarının mimari ve folklorik özelliklerini ortaya koymak ve bu kültür varlıklarının özgün işlevlerine uygun yeniden değerlendirilmeleri için öneri sunmaktır.

2. Gökyurt’un Tarihi Ve Coğrafi Yapısı

Yeni Ahit’te Haberci Pavlos’un Anadolu’da ziyaret ettiği kentler arasında adı geçen Lystra/Hatunsaray’ın (İncil 14: 8-20) 14 km kuzeybatısında

yer alan Gökyurt, Kapadokya ve Ihlara vadisi örneklerine benzer kaya oyma yapılarıyla dikkat çekmektedir (Harita: 1/Fotoğraf: 1). Gökyurt’un 2 km kadar kuzeyindeki Mula Höyük, bölge tarihini M.Ö. 3. bine kadar indirmektedir (Bahar 2012: 108). Öte yandan 1998-2007 yılları arasında gerçekleştirilen arkeolojik kazılarda, köy yerleşiminin Helenistik’ten başlayarak Roma ve Bizans dönemlerinde bugünkü sınırlarına ulaşan antik Kilistra kenti üzerinde geliştiği ortaya konulmuştur (Özkan 2003: 223-236).

Dere yatağının kuzeyinde, kaya silsilesinden ibaret hafif yüksek bir plato şeklindeki doğal sur sistemi, kentin Ortaçağ boyunca yoğun iskân görmesini sağlamıştır. Kaya oyma manastırlar, kilise ve şapeller, mezar, sarnıç, şaraphane/şirahane, seramik atölyesi, konut ve ışıklarından oluşan arkeolojik doku, Gökyurt’un özellikle Bizans devri hakkında önemli veriler ihtiva etmektedir (Mimiroğlu 2005). Gökyurt Köyü-Antik Kilistra Kenti Kurtarma Kazılarında, Sandıkka-ya Kilisesi’nin kriptasında bulunan II.Gıyaseddin Keyhüsrev zamanına (1236-1246) ait bakır sikke, Türk döneminde kentte halen yaşamlarını sürdüren Hıristiyan halk ile Selçuklular arasında ticari ilişkilerin yaşandığını belgelemektedir (Özkan 2014: 429-430).

Osmanlı arşiv belgelerine göre Hatunsaray nahiyesine bağlı Gilisra/Kilistra Köyü, XVIII. yüzyıla değin kalabalık ve aynı zamanda kozmopolit bir nüfusa ev sahipliği yapmıştı (Aköz 2012: 264, Bozkurt 2015: 3-6). Osmanlı döneminde yaşanan canlı sosyoekonomik ve kültürel hayata karşın bugün

Gökyurt'ta, 1950'li yıllardan başlayan ve günümüzde halen devam eden köyden kente göç sorununun olumsuz etkileri gözlenmektedir. 2014 yılı verilerine göre Konya merkez Meram ilçesi Gökyurt Mahallesi nüfusu 525'tir.

Gökyurt'ta zamanımızdan 7,5 - 15 milyon yıl önce, Üst Miosen-Pliyosen devrinde oluşan volkanik tüf kayalıklar, antik çağdan itibaren yöre insanı için zengin bir malzeme kaynağıdır (Bozyiğit ve Güngör 2012: 52-57). Bu volkanik taş malzeme doğal formasyonuna bağlı mineralojik yapısı sayesinde bölgenin karasal iklim koşullarına uygun, yazın serin kışın ise sıcak kalabilen -doğal klima özelliği bulunan mekânların inşasını olanaklı kılmıştır. Köy odaları da dâhil olmak üzere Gökyurt'un mimari peyzajında, söz konusu yerel taş malzemenin kullanıldığı, dış cepheleri sıvasız, yığma-kâgir yapılar hâkimdir.

3. Gökyurt Köy Odaları

Son Osmanlı döneminde Konya ve çevresinde araştırma gezilerine çıkan bazı Batılı seyyahlar köy odalarında konaklayarak, seyahatnamelerinde ilginç ve özgün buldukları bu yapıların etnografik özelliklerinden bahsetmişlerdir¹. Bu yabancı gezginlerden birisi, Gökyurt'u da ziyaret eden Getrude Bell'dir.

Birinci Dünya Savaşı öncesi İngilizlerin Ortadoğu politikasına yön veren meşhur kadın istihbaratçısı Getrude Bell, Fattuh adındaki Arap rehberiyle birlikte 08 Mayıs 1907 günü ayak bastığı Kilistra Köyü'nde ilk iş olarak bir "oda" aramaya koyulur (Eravşar 2004: 116-122). Türklere karşı önyargılı düşünceleriyle tanınan Bell, günlüğünde; kendisine "caminin

yanında, pis kokan ahırlar üzerinde, tamamıyla iğrenç iki oda" gösterildiğinden bahseder (Bell 2014a). Bu köy odalarında kalmayı şiddetle reddeden İngiliz gezginin ertesi gün kaleme aldığı mektuptan, köyün dış mahallerinden birinde, Şakir Ağa'ya ait evin iki odasını kiraladığı öğrenilmektedir (Bell 2014b). Evin ön cephesinde, düz damla teşkil edilen "balkon" ve büyüleyici manzara Bell'i memnun etmiştir.

Gökyurt'ta bir asır kadar evvel, Getrude Bell'e teklif edilen iki odanın bugünkü hangi yapılar olabileceğini söylemek zordur. Zira köyde Cuma Camii de dâhil hemen hemen her mescidin bitişiğinde veya yakın civarında bir oda bulunmaktadır.

Köy hayatında, özellikle de Gökyurt'ta halkın geçim ve yaşam kaynakları arasında başta gelen hayvancılığın, bakım kolaylığı ve ısınmaya katkısından ötürü, hâlen evlerin altında sürdürüldüğü görülmektedir. Dolayısıyla tezek ve hayvan kokusunun iç mekânlarda olduğu kadar, köyün dar sokaklarında da yoğun hissedilmesi doğal karşılanmalıdır. Ancak Getrude Bell'in anlattıklarından, kibirli söylemleri bir kenara bırakılırsa, Gökyurt'taki köy odalarının XX. yüzyıldan itibaren atıl ve bakımsız kaldığı sonucu çıkmaktadır.

Aşağıda, Gökyurt'ta günümüzde mevcut altı köy odasının mimari ve sanatsal özellikleri ile korunma durumlarına değinilecektir.

İsmigilin Odası (Çizim: 2/Fotoğraf: 2-4): Orta Mahalle (Kavaklı) Camii'nin 50 m kadar doğusunda yer alan oda, kuzeyden güneye doğru alçalan kayalık arazi üzerinde inşa edilmiştir. Köyün eski muhtarlarından

Ahmet Can'ın (65) verdiği bilgiye göre yapı Gökyurt'ta bilinen en eski odalardan olup, inşası 150 yıl öncesine kadar gitmektedir.

Doğu-batı doğrultusunda, içten içe 2.87 x 5.98 m ölçülerinde uzunlaşmış dikdörtgen plânlı odanın altında, arazi eğiminden yararlanılarak oluşturulmuş ahır katı vardır. Üst örtü, yuvarlama ahşap kirişler üzerinde *pardı* (ağaç dalları) ve toprak kaplı düz damdır. Örtünün kuzeybatı köşesinde *loğ taş*² halen yerindedir. Odanın orta kısmında, örtünün çökmesine bağlı olarak kat döşemesi ağır hasar görmüştür.

Yapının kaba yonu ve moloz karışık taş örgülü beden duvarlarında, kapı-pencere açıklıkları üzerinden geçirilmiş ahşap hatıllar vardır. Kapı-pencere kanatları yine ahşaptır.

Odanın güney cephesinde, batı köşeye yakın dikdörtgen çerçeveli pencereden başka, altta ahır katı ortasında bir adet mazgal pencere yer alır. Batıya bakan dar cephe sağır olup, kuzey cephede muhtemelen sonradan açılmış, yatık dikdörtgen biçimli bir tepe penceresi vardır. Odaya, doğu cephenin kuzey köşesindeki tek kanatlı kapıdan girilmektedir. Kapı sahanlığı yol kotundaki kaya kitlesinden teşkil edilerek, cephenin güney alt kenarında ahır kapısı açılmıştır. Odanın yola bitişik kuzeydoğu köşesi, Gökyurt evlerinde yaygın görülen bir tasarım olarak, pahlıdır.

İç mekân harap vaziyettedir. *Mabeyin*³ köşesindeki *çağ sekisi*⁴ üzerinde özgün kullanıma dair pişmiş topraktan küp ve testilere rastlanılmaktadır. Kireç sıvalı oda duvarlarında kuzeyde iki ve güneyde bir adet dikdörtgen

plânlı niş yer alır. Batı duvarı ortasındaki yarım daire kemerli ocak nişinin üzerine sonradan baca deliği açılmıştır.

Nakîpların Odası (Çizim: 3/Fotoğraf: 5-6): Gökyurt Cuma Camii'nin hemen kuzeybatısında, Nakîplar Evi'ne bitişik olarak yer almaktadır. Oda, mevcut şekliyle XIX. yüzyıl ortalarına tarihlenen Cuma Camii'ne olan yakınlığı ve mimari özellikleri göz önünde bulundurularak, XIX. yüzyılın ikinci yarısına verilebilir.

Kuzeyden güneye doğru hayli eğimli bir arazi üzerinde konumlanan oda, ahır katı üzerinde fevkani olarak inşa edilmiştir. İçten içe 3.42 x 4.60 m ölçülerinde, doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen plânlı mekân düz toprak damla örtülüdür.

Yığma-kâgir tekniğinde inşa edilen yapıda, kaba yonu ve moloz karışık taş malzeme kullanılmıştır. Duvar hatılları ardıç, örtüde kullanılan yuvarlama kirişler ise çam ağacından teşkil edilmiştir. Oda zemini günümüzde beton şapla kaplıdır.

Oda, batı yönde Nakîplar Evi ile bitişiktir. Güney cephede demir korkuluklu, dikdörtgen iki pencere vardır. Doğu cephedeki büyük pencere açıklığı özgün değildir. Doğu cephenin kuzey kenarında ahır kapısı yer almaktadır. Yapının güneydoğu köşesi bodrum kat seviyesinde pahlı olup, üst kısmı üçgen bir geçişle nihayetlendirilmiştir. Kuzey cephenin batı köşesine açılan oda girişine, Nakîplar Evi'nin doğu yönde genişletilmesine bağlı olarak, evin çardak kısmından geçilen kısa bir koridorla ulaşılmaktadır.

İç mekânda kuzey, güney ve doğu duvarlarında dikdörtgen plânlı birer

ağzıaçık niş vardır. Güney duvarı ortasındaki küçük niş kemerlidir. Girişin karşısında konumlanan çeyrek daire plânlı çağ yüzeyi çimento sıvalıdır.

Zümbüllü/Gücümen Mescidi Odası (Çizim: 4/Fotoğraf: 7-8): Alı Mahallede, Zümbüllü Mescidi'nin (1315/1897) 10.00 m kadar kuzeyinde yer almaktadır. Oda, güney cephesindeki bir taşa kazılı "Maşallah 1329" ibaresine göre M.1911 tarihlidir.

Eğimli kayalık arazide yüksek bir subasmana oturtulmuş; güney cephe- de 4.95 m ve batıda 9.35 m genişliğindeki oda, kuzey dar kenarı dışa doğru açı yapan dörtgen plânlıdır. İçten iki ahşap direk ile desteklenen toprak damın üzeri sonradan sundurma çatıyla örtülmüştür.

Moloz ağırlıklı taş malzemeyle inşa edilen yapıda hatıl, giriş ve dolaplar ile kapı-pencere doğramaları ahşaptır.

Odanın kuzey cephesi sağırdır. Kalkan duvarıyla birlikte yüksek bir görünüm sergileyen doğu cephedeki dikdörtgen çerçeveli iki pencereden, kuzeye yakın olanı sonradan kapatılmıştır. Güney cephede yine dikdörtgen bir pencere yer alır. Ahşap pervazlı pencerelerin, demirden basit işçilikli korkulukları vardır. Odaya batı cephesinin kuzey köşesindeki tek kanatlı kapıdan girilmektedir.

Günümüzde depo olarak kullanılan iç mekân çimento sıvalıdır. Ortada yuvarlak kesitli iki ahşap sütun yassı başlıklarıyla birlikte boydan boya uzanan bir ana kirişi taşımaktadır. Odanın güney ve batı duvarlarında birer dolap nişi yer alır. Güney duvarında baca deliği açılmıştır.

Yavaşların Odası (Çizim: 5/Fotoğraf: 9-12): Orta Mahalle Camii'nin (1953-58) 30 m kadar güneybatısındadır. Eğimli bir arsa üzerinde yer alan oda, Yavaşlar Evi'nin kuzeybatı köşesine fevkani olarak eklenmiştir. Kesin inşa tarihi bilinmeyen oda, mimari özellikleri ve çevre sakinlerinin verdikleri bilgilere göre XX. yüzyıl ortalarına tarihlendirilebilir.

İçten içe 3.45 x 4.90 m ölçülerinde dikdörtgen plânlı yapı, ahırıyla birlikte iki katlıdır. Üst örtü, kavak ağacından yuvarlama ahşap kirişler üzerinde pardı ve dıştan saç levhalı kırma beşik çatıyla kaplıdır.

Odanın inşasında, köşelerde kaba yonu ve orta kısımlarda moloz ağırlıklı taş malzeme kullanılmıştır. Hatıllar, kat döşemesi ve kapı-pencere doğramaları ahşaptır.

Oda doğu yönde Yavaşlar Evi ile bitişik olup, evin düz damından 1.20 m kadar yükselerek, yukarıda üçgen kalkan duvarıyla nihayetlenmektedir. Arazi eğimine bağlı yüksek tasarlanan güney cephede, köşelerde dikdörtgen çerçeveli birer pencere ile altta ahıra açılan havalandırma/ışıklık penceresi vardır. Yapının batı cephesi sağırdır. Kuzeyde, cepheye paralel ve bitişik vaziyette yükselen bir patıkayla, kapı sahanlığına ulaşılır. Ön kısımda, yağma duvar parçasına oturtulan sahanlık döşemesi altında, doğu kenardan girilen ahır kapısı yer alır.

Oda kapısının ahşap kilit düzeneği orijinaldir. Odanın kuzey ve batı duvarlarında dikdörtgen plânlı birer niş açılmıştır. Pencere söveleri verev yaparak içeriye doğru genişlemektedir. Ocak bulunmayıp, güney duvarı üzerinde soba deliği vardır. Bakımsız

kalan oda, günümüzde depo olarak kullanılmaktadır.

Karaimam Mescidi Odası (Çizim: 6/Fotoğraf: 13-16): Köyün batı kesiminde, Karaimam Mescidi'ne bitişik vaziyetteki oda, önündeki sarnıçla birlikte küçük bir manzume içerisinde. İnşa özelliklerine göre yapı, 1325/1907 tarihli mescidin kuzey cephesine daha geç bir tarihte eklenmiştir.

Doğudan batıya doğru eğimli, kavalık bir yamaca yerleştirilen odanın altında arazi eğiminden yararlanılarak oluşturulmuş, batıya cepheli bir ahır katı bulunmaktadır. İçten içe 4.90 x 6.34 m ölçülerinde, doğu-batı doğrultusunda uzunlamasına dikdörtgen plânlı oda ve bitişigindeki mescidin üzeri tek kırma beşik çatıyla örtülmüştür.

Yığma tekniğinde moloz taşla inşa edilen yapının hatıl ve döşeme kirişleri ile taşıyıcı dikmeleri ağaç malzemenin yapılmıştır.

Güneyde mescitle bitişik düzenlenen köy odasının doğu cephesi sağır olup, yalnız batı cephesinde vadiye manzaralı dikdörtgen iki pencere ile altta ahıra açılan bir kapı ve havalandırma penceresi yer almaktadır. Batı cephede ayrıca, mescit girişini örten yüksekçe bir sundurma saçak göze çarpar. Odanın doğu ve kuzey cephe-leri çimento sıvalıdır. Kuzey cephenin doğu köşesindeki giriş son onarımlarda genişletilerek, demir doğramalı bir kapıyla değiştirilmiştir. Odanın giriş cephesi önünde, arazinin istinat duvarlarıyla teraslandırılmasından ibaret küçük bir avlu bulunmaktadır.

Avlunun kuzeybatı köşesinde, sarnıç üzerine yerleştirilmiş, yeni bir abdest mekânı vardır.

Yan söveleri içe doğru pahlı pencereler sayesinde yeterli miktarda ışık alan odada, biri ortada ve diğeri doğu duvarına yakın iki ahşap direk görülmektedir. Ayrıca ahırda, kat döşemesini destekleyen düzensiz sıralı üç ahşap dikme daha bulunmaktadır. Tavan ve taşıyıcı elemanlar suntaıyla kaplıdır. Odanın yalnız doğu duvarında, dikdörtgen bir niş yer almaktadır.

Orta Mahalle/Kavaklı Mescidi Odası (Çizim: 7/Fotoğraf: 17-19): Orta Mahalle Mescidi'nin doğu cephesine bitişik vaziyetteki oda, mimari özelliklerine göre, 1953-58 tarihli mescitle birlikte inşa edilmiş olmalıdır.

Doğu-batı doğrultusunda uzunlamasına dörtgen plânlı yapı, ahırıyla beraber iki katlıdır. 2.58 x 5.14 m ölçülerindeki iç mekân, güney duvarında yapılan bir verevle, batıya doğru hafifçe daraltılmıştır. Odanın yuvarlama ahşap kirişler üzerinde pardı kaplı tavanı dıştan sundurma çatıyla örtülüdür.

Yapı malzemesi köşelerde kaba yonu ve orta kısımlarda moloz karışık taştır. Yığma duvar örgülerinde kapı-pencere açıklıkları üzerinden geçirilmiş ardıç ağacında hatıllar izlenmektedir. Doğramalar ve kat döşemesi ahşaptır.

Oda, güney cephesinde açılan dikdörtgen çerçeveli iki pencereyle aydınlatılmıştır. Güney cephede ayrıca mazgal tipi bir bodrum penceresi vardır. Yapı batıda mescidin harim kısmıyla, kuzeyde ise yine mescide ait giriş sahanlığı olan bir ara mekânla bitişik, sağır cephelidir. Doğu cephede, oda ve

ahır kısmına açılan tek kanatlı birer kapı yer alır. Kuzey kenara yakın oda girişine, betonarmeden dört basamaklı merdivenle çıkılmaktadır.

Bugün mescidin depo ve tabutluğu olarak kullanılan odanın, kuzey duvarındaki dikdörtgen plânlı niş dışında herhangi bir dolap düzeneği yoktur. Sobayla ısıtılan mekânda baca deliği, güneydeki iki pencerenin arasındadır.

4. Değerlendirme

Konya ovasının güneybatısında, eski Bizans kentinden dönüştürülerek XVII. yüzyılda tamamen bir Türk-İslam yerleşimi haline gelen Gökyurt, ortaçağ dokusunun hâkim olduğu tarihi topografyası içinde özgün halk mimarisi eserlerini de barındırmaktadır. Köyün yaklaşık 100–150 yıllık oldukları rivayet edilen geleneksel mesken yapıları arasında tespit ettiğimiz altı köy odasından, XIX. yüzyılın ikinci yarısına ait İsmigilin ve Nakiplerin odaları dışındaki örnekler XX. yüzyıl ortalarından günümüze ulaşmıştır.

Plân ve Mekân Kurgusu: Konya köy odaları genel hatlarıyla dikdörtgen plânlı olup, kat durumlarına göre tek ya da altta bir ahırdan (izbe/depo) oluşan iki katlı yapılardır (Çınar 1991: 64-65, Karpuz, 2000: 332-333). Her iki tipte de oda kapısının açıldığı geniş kenarın önünde, veranda tarzında bir çardak/hayat kısmı yer alabilir. Ahır ve helâ gibi servis mekânları odanın altında değil ise dışarıda, çoğunlukla da oda sahibine ait bitişikteki evinin avlusunda yer almaktadır. Üst örtü düz toprak damdır.

Tipolojiyle büyük ölçüde paralellik gösteren Gökyurt köy odaları, çoğunlukla “iki katlı-çardaksız” yapılardır. Konya'nın Ilgın ilçesine bağlı Beyko-

nak Köyü'nde yaygın olarak rastladığımız çardak, Gökyurt köy odalarında görülmez (Karpuz ve Bozkurt 2013: 348-359). İncelenen yapılar arasında yalnız Zümbüllü ve Karaimam mescitlerine ait odalar, iç mekânlarında kullanılan ahşap destek sistemleriyle diğer Konya örneklerinden farklıdır (Fotoğraf: 8, 15).

Gökyurt'un yarı engebeli volkanik arazi yapısı, Ortaçağ'dan itibaren yaşam alanlarını yönlendiren başlıca etkidir. Eğimli ve kayalık parseller, odaların altta ahırdan oluşan iki katlı inşasını bir bakıma zorunlu kılmıştır (Aydın 2008: 175-188). Gökyurt'ta yüksek bir subasmana oturan Zümbüllü Mescidi Odası dışında diğer odalar iki katlıdır. Odaların ahır bölümleri, günümüzde içlerine girilmeyecek kadar bakımsız ya da depo haline getirilmiş hacimlerdir (Fotoğraf: 16).

Gökyurt köy odalarında dışa dönük sosyal ilişkilerin yüklendiği işlev mimari boyutta; İsmigil, Nakipler ve Yavaşlar gibi köyün önde gelen sülalelerine ait odaların fevkanı kütle kompozisyonlarında belirginlik kazanmaktadır (Çınar 1991: 63) (Fotoğraf: 2, 5, 9). Zümbüllü Mescidi'nin hemen yanı başında, Karaimam ve Orta Mahalle mescitlerinde ise harime bitişik olarak yer alan köy odaları, ibadet ile sosyokültürel işlevli mekânların anıtsal külliye programları dışında, köy ölçeğindeki birleşik işlevli tasarımı bakımından kayda değerdir (Fotoğraf: 13, 17).

Anadolu köy odaları, menşei “yurt tipi çadır”a dayanan Türk Evi'ndeki çekirdek birim “oda”nın mekânsal özelliklerini devam ettirir. Oturma ve yatma eylemlerinin gerçekleştirildiği

ana mekân ve bir geçit yeri niteliğindeki mabeyin kısmından ibaret yaşam alanı, Konya köy odalarında karakteristiktir (Çınar 1991: 63-64, Karpuz 2000: 332-333). Ancak Gökyurt örneklerinde, mabeyin ile oda arasında bulunması muhtemel ahşap korkuluk türü bölmeler, bilinçsiz onarım ve işlev değişiklikleri sebebiyle yok olmuştur.

Köy odaları yatılı misafirlerin tüm ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde tefriş edilmiştir (Çınar 1991: 63-64, Karpuz 2000: 321). Oda zemini halı, kilim veya keçeyle kaplıdır. Gündüzleri duvar kenarlarındaki yer minderleri üzerine sırt yastıklarıyla oturulur ve gece yer yatakları serilir (Çizim: 1). Bazı odaların giriş duvarlarında yük-lük-gusülhane bulunmaktadır. Banyo ihtiyacı mabeyinin köşesine yerleştirilen çağ ile de karşılanabilmektedir. Oda duvarlarında dolap ve ağzıaçıklar, çiçeklik, lambalık ve ocak nişleri ile bazı örneklerde mihrabiyelelere de rastlanılmaktadır⁵. Isınma 1940'lardan sonra sobayla sağlanmış ve ocak nişleri üzerine baca delikleri açılmıştır (Çınar 1991: 64, Karpuz 2000: 333). Aydınlatmada mum, kandil ve daha sonraki yıllarda gaz lambası da kullanılmıştır (Çınar 1991: 64).

Bugün Gökyurt'taki köy odalarının mabeyin kısımlarında yataklık, sinilik gibi ahşap sekiler mevcut değilken, sadece İsmigil ve Nakîplara ait odalarının mabeyinlerinde, çağ izleri tespit edilmiştir (Fotoğraf: 4, 6).

Gökyurt köy odalarında nitelikli bir dolap düzeneği görülmemekle birlikte, duvar nişleri ortalama 30 cm derinliğinde, basit ahşap raflarla bölümlendirilmiş ağzıaçıklar şeklindedir. Köyde yalnız İsmigil'in odasında

ocak nişi vardır (Fotoğraf: 3). Odaların tamamında, çoğunlukla da iki pencere arasına açılmış baca delikleri mevcuttur.

Malzeme ve Teknik: Konya'nın ova köylerinde odalar genellikle, taş temel ve subasman duvarları üzerinde kerpiç örgülü iken, Gökyurt gibi Toroslara yakın güney kesimlerde ana yapı malzemesi ağırlıklı olarak taşa dönüşmektedir⁶.

Gökyurt'ta yerel yapı malzemesi, volkanik tüf kayalıklarından çıkarılan taştır. Kâgir cephe duvarlarının orta kısımlarında moloz ve köşelerinde kaba yonu taş kullanılarak, örgü içinde kapı-pencere açıklıkları üzerinden geçirilmiş ardıç ağacından hatlılara yer verilmiştir. Yığma duvarlara oturan üst örtü; ahşap yuvarlama kirişler üzerinde pardı veya hasır ve bunun da üzerine çorak toprak serilmek suretiyle teşkil edilmektedir. Toprak dam belirli zamanlarda loğlanarak, yağmur suyu inişi tek veya iki yöndeki çörtlenlerle sağlanır⁷. Kat döşemeleri, kapı-pencere doğramaları ve dolap düzeneklerinde yine ahşap malzeme kullanılmıştır. Özgün haliyle oda duvarları içten, saman donatılı çamur ve kireçle sıvalıdır.

Süsleme: Konya köylerinde zengin ailelere ait odaların kapı, pervaz, dolap ve tavanlarında daha çok ahşap süslemeyle karşılaşılır. XIX. yüzyıl özellikleri gösteren süsleme kompozisyonlarında oyma tekniğinde geometrik, bitkisel ve yer yer nesnel motifler kullanılmıştır. Kapı tokmakları ve dolap kulpları madeni süslemeli köy odaları da vardır. Taş süsleme ocak kemerleriyle sınırlı olup, fazla yaygın değildir (Karpuz 2000: 334-335).

Gökyurt'ta günümüzde mevcut köy odaları mimari süslemeden yoksun, tamamen işleve dönük, mütevazı yapılardır. Köyde Sehirlioğlangil Evi'nin başodası gibi oldukça nitelikli ahşap süslemelere sahip meskenler varken köy odaları, 1895'te Alman gezgin Friedrich Sarre'yi dahi şaşırtan diğer Konya bölgesi örneklerinin aksine, süslemesizdir⁸. Gökyurt evlerinin cephelerine, bereket getirdiği ve nazar savıcı olduğu inancıyla yerleştirilen geleneksel süs tabaklarına da, köy odalarında rastlanmaz.

Folklorik Özellikler: Köy odaları, Anadolu'nun ataerkil aile yapısı gereğince evin hariciye kısmına dâhil veya tamamen bağımsız konumlanan, erkeklere has sosyal mekânlardır (Küçükbezirci 2013: 402-403). Erkekler odalarda, kadın ve küçük çocuklar ise evlerin haremelerinde ağırlanır; komşuların misafirlere yemek göndermesiyle toplu dayanışma sergilenirdi (Çınar 1991: 68). Köyün ileri gelenlerinin yatsı namazından sonra odaya gelip, kahve eşliğinde misafirle sohbet etmesi ve böylelikle havadis almaları da adettendi. 1970'lere kadar köylere yeni atanan öğretmen ve imamlar belirli bir müddet köyün ortak malı sayılan odalarda ikamet etmiştir. Bu bakımdan köy odalarının erken Cumhuriyet yıllarında resmi görevliler için lojman işlevi gördüğünden de bahsedilebilir.

Anadolu'da köy odaları misafir ağırlamanın dışında sohbet toplantılarında, düğün, bayram, asker uğurlama ve yeri gelince cenaze zamanlarında da kullanılırdı (Özkan 2012: 3-4). Köy odaları gezici halk ozanlarının da uğradığı mekânlardır. Nitekim Konya'da

sazlı-sözlü oturak âlemlerinin yapıldığı köy odalarından bahsedilmektedir (Odabaşı ty: 195, Karpuz 2000: 331). Ali Yakıcı, Konya'nın ova köylerinde kış akşamlarında düzenlenen "barana (delikanlı teşkilatı)" eğlencelerine yönelik odaların, merkez Karatay ilçesi Göçü Köyü'nde günümüze gelebilen örneklerini tespit etmiştir (2010: 94-100). Barana geleneğine benzer motifler ihtiva eden "yârân" toplantılarının Çankırı'da yine köy odalarında icra edildiği bilinmektedir (Ünver 2005: 77-87).

Varlıklı ailelerin mülkü ya da imcece usulüyle köyün ortak malı olarak yapılan odalar umuma açık meskenler idi (Karpuz 2001: 228). Anadolu'da oda sahiplerinin, Çorum Beydili Köyü'ndeki Hatışoğlu Konağı'nda sergilendiği üzere, odalarını eşyalarıyla birlikte birer vakıf malı gibi görüp, verilen hizmetin sürekliliğini arzuladıkları anlaşılmaktadır (Erkoç 2008: 307-308). Köy odalarında yolcu ve satıcılardan başka, kalaycı ve yorgancı gibi zanaatçılar da misafir edilmiştir. Yolcu oda sahibini tanıyorsa doğrudan odaya gider, şayet yabancı ise cami önünde davet beklerdi. Konya'da "misafir kaldırmak" diye tanımlanan adet gereğince; bu "tanrı misafirleri" her zaman, hatta birden çok oda sahibi tarafından ve ısrarla kendi odalarına davet edilirdi (Karpuz 2000: 320-321).

Günümüzde Gökyurt'ta yerel folklorik değerleriyle yaşayan bir köy odası kalmamıştır. Ülkemizde zirai üretime dayalı köy ekonomisinin, özellikle son çeyrek asırda izlenen küreselleşme ve sanayileşme politikaları

neticesinde ciddi zarar gördüğü ve bunun da kırsal alanların terk edilmesine sebep olduğu bilinmektedir. Bugün yaş ortalaması 50 üzeri Gökyurt halkının da belirttiği gibi, köyde bu odaları kullanacak ne genç bir nüfus, ne de buraya yolu düşen bir tanrı misafiri vardır. Köyün girişine betonarme olarak inşa edilen yeni köy konağı da muhtarlık odası hariç, etkin şekilde kullanılan bir yapı değildir.

5. Sonuç

Gökyurt'ta günümüze ulaşabilen altı köy odası, yitirilen folklorik unsurlar bir yana, mimari özelliklerini büyük ölçüde koruyabilen kültür varlıklarıdır. Bu yapılar kâğırden, genellikle iki katlı ve çardaksız inşa edilmiş, süslemesiz örneklerdir. Gökyurt'ta büyük ailelerin inşa ettirdikleri odalardan başka, bir mescide bağlı köy odalarına da yaygın olarak rastlanılmaktadır.

Konya-Seydişehir-Antalya kara yoluyla bağlantısı bulunan Gökyurt, son yıllarda yerel idarelerin kültür turizmi kapsamında değerlendirmek istedikleri, popüler bir merkez haline gelmiştir. Gökyurt bugün, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı-Konya Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nun aldığı sit ve tescil kararları gereğince, Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan koruma amaçlı imar plânı ve ilgili diğer kurumların yürüttükleri çeşitli tanıtım projeleriyle gündemdedir. Bu çalışmalardaki başlıca amaçlardan birisi de Hıristiyanlık için önemli bir inanç ve haç merkezi olma potansiyeline sahip Gökyurt ve çevresinin turizme kazandırılmasıdır. Bu kapsamda köy odaları, misafir ağırlama ve folklo-

rik eğlence kültürüne has işlevleriyle turizm amaçlı kullanım için oldukça elverişli mekânlardır.

Sonuç olarak Gökyurt köy odaları, özgün işlevlerine uygun bir yaklaşımla değerlendirildikleri takdirde, salt bölgenin halk mimarisi için değil, aynı zamanda oda geleneğine dair somut olmayan kültürel mirasın korunup yaşatılmasına da büyük katkı sağlayacaktır.

NOTLAR

- 1 Örneğin Alman Sanat Tarihçisi Friedrich Sarre, Konya ve çevresindeki Selçuklu çağı eserlerini keşfetmek amacıyla 1895 Haziran-Temmuz aylarında Küçük Asya'da seyahat etmiştir. Sarre, bu tarihlerde Anadolu-Bağdat Demiryolları projesine paralel olarak açılmaya başlayan Avrupai oteller yerine Türk Hanları ve köy odalarında konaklamayı tercih edişini şu sözlerle açıklamaktadır: *"Hattın üzerinde yer alan daha büyücek yerlerde girişim heveslisi Alman işletmecileri otel ve restoranlar kurmuşlar. Ama biz Türk Hanlarında geceleme ve hizmetkârlarımızın hazırladığı basit fakat iyi yemekleri yemeyi tercih ettik. "Hotel des Etrangers" gibi iddialı bir isim taşıyan bu tip yerlerden birinde inanılmaz fiyatlarla sunulan kötü yemeği ve daha da kötü olan şarabı veya Münih birası olarak adlandırılan şeyleri almaktan imtina ettik"* (Sarre 1998: 22).
Dönemin 'modern' otelleri hakkında olumsuz izlenimlere sahip Sarre'nin, Konya-Doğanhisar arasındaki yolculuğunda *"Balkı'da romantik bir konaklama yeri"* diye bahsettiği köy odası ise Alman oryantalisti bir Selçuklu eseri kadar etkilemiştir (Sarre 1998: 139-140).
- 2 *Loğ taş*: Toprak damı *loğlamak* için kullanılan silindirik taş. *Loğlamak*: Bölgede "kara örtü" olarak da bilinen düz toprak damın yağmur ve kar suyu geçirmezliğini sağlamak için loğ taşıyla yapılan sıkıştırma, meyil verme işlemi. Bk. Turgut 2003: 25-26.
- 3 *Mabeyin* (aralık/pabuçluk): Odanın girişinde yer alan ve oturma alanından duvar veya ahşap bir korkulukla ayrılmış geçiş bölümü.
- 4 *Çağ* (suluk): Mabeyinin köşesinde küp, testi gibi su kaplarının konulduğu, bazen bir gidere de bulunan taş veya ahşaptan seki.

- 5 Kadınhanı-Kolu Kısa Köyü Saçlıların (Başakların) Odası'nın mihrabiyesi vardır (Karpuz 2000: 327-328).
- 6 Konya'nın Karatay, Çumra, Akören, Sarayönü, Kadınhanı ve Ilgın ilçelerine bağlı belli başlı ova köylerinde ana yapı malzemesi kerpiç olan köy odaları için bk. Cınar 1991: 57-71, Büyükçanga 2000: 719-724; Karpuz 2001: 223-233, 2010: 103-114, Karpuz ve Bozkurt 2013: 345-360.
- 7 Gökyurt'ta taş örgülü cepheler ve düz toprak damların oluşturduğu mimari doku, eğimin getirdiği düşey perspektif sayesinde, farklı açılarda oldukça pitoresk görünümler sunmaktadır. Ancak yakın zamanda bu düz damların, bakım zorluğundan ötürü eğimli çatılarla kaplandığı ve hatta bazı evlerde ilave kat çıkıldığı görülmektedir (Aydın 2008: 175-188).
- 8 Konya'nın kuzeybatısındaki Ilgın ilçesine bağlı Balkı köyünde gecelediği köy odasını Sarre, bir fotoğraf ve ahşap mimari elemanların çizimleri eşliğinde şöyle betimlemektedir:
"Balkı'daki mola yerimiz tarihsiz derecede güzel bir manzaraya sahipti. Söğütler ve yüksek gövdeli kavaklarla çevrili tertemiz çayın aktığı yerde, ağaçların altında ve yarı gizli olan iki katlı küçük taş yapı kalacağımız misafirhaneydi. Atlarımız giriş katına yerleştirildi. Biz ise ilkel bir tahta merdivenden üstü kapalı olan verandaya çıktık. Verandanın geniş kenarı dallarla örtülmüş ve oda haline getirilmişti. Ama arkasındaki oda, süs olarak konmuş bulunan ahşap işlemeciliğindeki mükemmellekle bizi yine şaşırttı. Veranda, üç sütun üzerine oturan kemerli bir parmaklıkla asıl odadan ayrılıyor ve verandadan bir hole çıkılıyor. Bu ön odada duvarları ahşapla kaplı ve şöminenin iki tarafına da küçük ahşap dolaplar konmuş. Dolaptaki her bir raf sivri ve zarif kavislerle son buluyor. Pencerelerdeki ahşap kafesler ise ayrı bir çiçekliğe sahip. Doğu sanatının geometrik desenlere olan eğilimi burada da öne çıkıyor, tertemiz ve zarif kesimli ahşap çubuklarla en orijinal çeşitlemeleri yapmışlar ve ortaya sanat eseri kafesleri çıkarmışlar" (Sarre 1998: 139-140). Haşim Karpuz, Balkı Köyü'nde Friedrich Sarre'nin tarifine uygun, ancak içerisine girilemeyecek kadar harap vaziyette bir odanın bulunduğu bahseder (Karpuz 2000: 324-325).
- I. Uluslararası Hatunsaray ve Çevresi, Tarih, Kültür ve Turizm Sempozyumu. Konya: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2012: 259-280.
- Aydın, Dicle. "Halk Mimarisi Bağlamında Kiliştra'da (Gökyurt) Yerleşme ve Mesken Nitelikleri". Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, 38. ICANAS, Cilt: 1, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 2008: 175-188.
- Bahar, Hasan. "Hatunsaray Çevresi Erken Yerleşmeleri: Hatunsaray (Lystra)". I. Uluslararası Hatunsaray ve Çevresi, Tarih, Kültür ve Turizm Sempozyumu. Konya: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2012: 103-115.
- Bell, Gertrude. "Gertrude Bell Archive-Diaries 8/5/1907" (Newcastle University 2014a) 04 Mayıs 2015. <http://www.gerty.ncl.ac.uk/diary_details.php?diary_id=553>
- Bell, Gertrude. "Gertrude Bell Archive-Letters 9/5/1907" (Newcastle University 2014b) 04 Mayıs 2015. <http://www.gerty.ncl.ac.uk/letter_details.php?letter_id=1587>
- Bozkurt, Tolga. "Konya-Hatunsaray (Lystra) ve Çevresindeki Cami ve Mescitler". Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi 55/1 (2015): 1-54.
- Bozyiğit, Recep, ve Şenay Güngör. "Hatunsaray Deresi Hazası'nın (Hatunsaray) Fiziki Coğrafyası." I. Uluslararası Hatunsaray ve Çevresi, Tarih, Kültür ve Turizm Sempozyumu. Konya: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2012: 49-67.
- Büyükçanga, Mehmet. "Osmanlı Döneminden Günümüze Devam Eden Konya İli Kadınhanı İlçesi Meydanlı Köyünde Bulunan Köy Odaları". Uluslararası Kuruluşunun 700. Yıldönümünde Bütün Yönleriyle Osmanlı Devleti Kongresi. Konya: Selçuk Üniversitesi, 2000: 719-724.
- Cınar, Kerim. "Konya Ovası Köy Yerleşmelerinde Misafirhaneler (Köy Odası)". Türk Halk Mimarisi Sempozyumu Bildirileri. Ankara: Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Başkanlığı, 1991: 57-71.
- Eraşar, Osman. "Bir İngiliz Ajanın Konya Günlüğü ve Fotoğrafları". Konya Kitabı VII. Konya: Konya Ticaret Odası, Aralık 2004: 115-149.
- Erkoç, Ethem. Anadolu'da Bir Köy Odası Hatışoğlu Konağı. Çorum: Çorum Hakimiyet Gazetesi Kültür Serisi, 2008.
- Karpuz, Haşim ve Tolga Bozkurt, "Ilgın-Beykonak (Tekke) Köyü'nde Halk Mimarisi". K. Levent Zoroğlu'na Armağan. İstanbul: Suna İnan Kırca Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, 2013: 345-360.

KAYNAKLAR

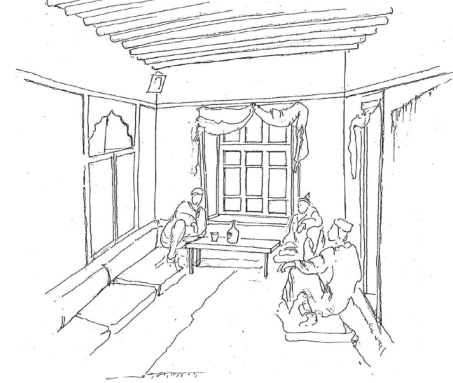
Aköz, Alaattin. "16. Yüzyılda Hatunsaray ve Çevresindeki Yerleşim ve Demografi"

- Karpuz, Haşim. "Konya Köy Odalarının Kültür ve Sanat Değeri". Emin Bilgiç Hatıra Kitabı. İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültürünü Araştırma Vakfı Yayınları, 2000: 319-361.
- Karpuz, Haşim. "Konya'da Halk Mimarisi". Erdem 13/38 (Mayıs 2001): 223-235.
- Karpuz, Haşim. Konya-Akören Orhaniye Köyü Yüzey Araştırması". XII.Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu. İzmir: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi: 2010: 103-114.
- Kitabı Mukaddes Şirketi. İncil (Sevindirici Haber). İstanbul: 1999
- Küçükbezirci, Seyit. Konya Folkloru - Konya Halkından Derlenmiş Halk Kültürü Ürünleri Güldestesi. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2013.
- Mimiroğlu, İ.Mete. "Ortaçağ'da Konya Kilistra Kenti Yapıları". Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, 2005.
- Odabaşı, Sefa. Geçmişten Günümüze Konya Kültürü. Konya: Selçuklu Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları, ty.
- Özkan, Adem. "Geçmişten Günümüze Konya İli Akören İlçesinde Bulunan Köy Odaları". Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 14/22 (2012): 1-4.
- Özkan, Nurettin. "Konya-Meram-Gökyurt Köyü Kilistra Antik Kenti Kurtarma ve Onarım Çalışmaları (2001)." 13. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu,22-26 Nisan 2002. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2003: 223-236.
- Özkan, Nurettin. "Ortaçağ'da Kilistra." Yeşilin ve Medeniyetin Köprüsü Meram. 3 cilt. Konya: Meram Belediyesi Konevi Araştırma Merkezi, 2014: 410-433.
- Sarre, Friedrich. Küçükasya Seyahati -1895 Yazı- Selçuklu Sanatı ve Ülkenin Coğrafyası Üzerine Araştırmalar. Çev. Dârâ Çolakoğlu. İstanbul: Pera Turizm ve Ticaret A.Ş., 1998.
- Turgut, A. Nüşet. Eski Konya Evleri. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2003.
- Ünver, Mustafa. "Müslüman-Türk Anadolu İnsanının Eğitim ve Öğretiminde Köy Odalarının Rolüne Folklorik Bir Bakış". Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 18-19 (2005): 71-91.
- Yakıcı, Ali. "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Somut Mekânı: Konya Barana Odaları". Millî Folklor 87 (Bahar 2010): 94-100.

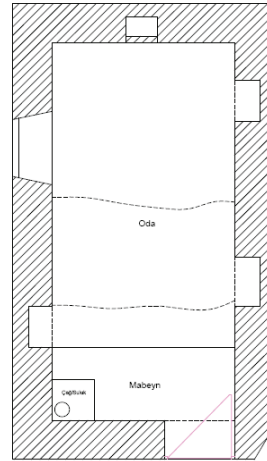
HARİTA, ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

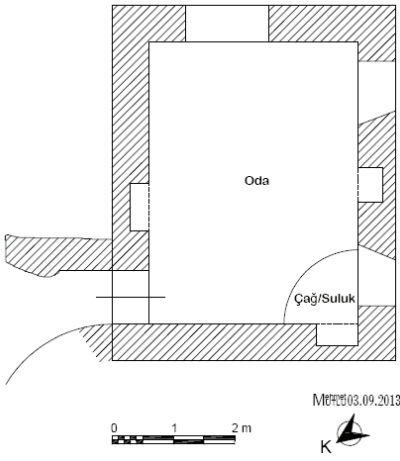
Harita 1: Araştırma bölgesi.

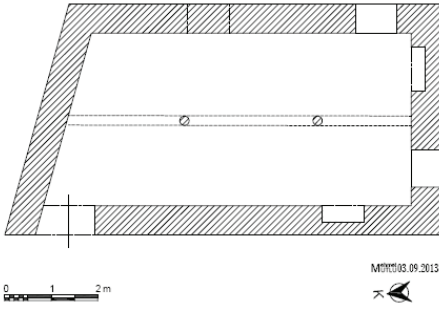
Çizim 1: Oda içinde oturma düzeni (K.Çınar'dan).

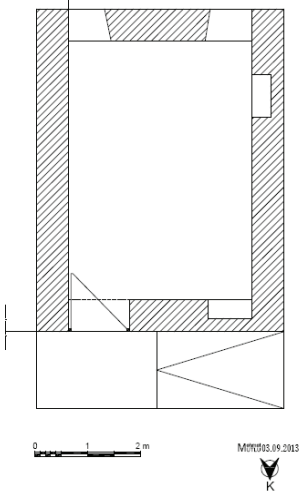
Çizim 2: İsmigilin Odası, plân.

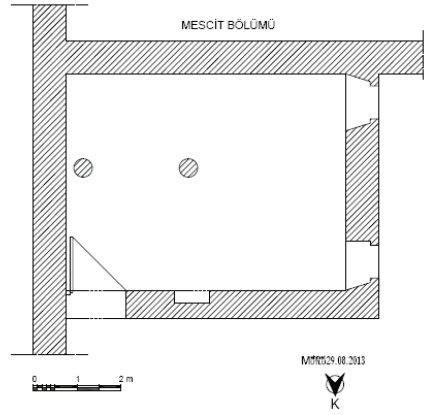
Çizim 3: Nakipların Odası, plân.

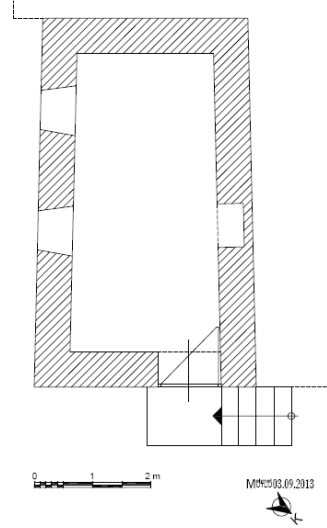
Çizim 4: Zümbüllü Mescit Odası, plân.

Çizim 5: Yavaşların Odası, plân.

Çizim 6: Karaimam Mescidi Odası, plân.

Çizim 7: Orta Mahalle Mescidi Odası, plân.

Fotoğraf 1: Gökyurt, güneyden genel görünüş.

Fotoğraf 2: İsmigilin Odası, güneydoğudan görünüş.

Fotoğraf 5: Nakıpların Odası, güneydoğudan görünüş.

Fotoğraf 3: İsmigilin Odası, ocak nişi.

Fotoğraf 6: Nakıpların Odası, iç mekân.

Fotoğraf 4: İsmigilin Odası, çâğ/suluk sekisi.

Fotoğraf 7: Zümbüllü/Gücümen Mescidi Odası, güneybatıdan görünüş.

Fotoğraf 8: Zümbüllü/Gücümen Mescidi Odası, iç mekân.

Fotoğraf 11: Yavaşların Odası, iç mekân.

Fotoğraf 9: Yavaşların Odası, kuzeydoğudan görünüş.

Fotoğraf 12: Yavaşların Odası, ahşaptan kapı kilit düzeneği.

Fotoğraf 10: Yavaşların Odası, güneybatıdan görünüş.

Fotoğraf 13: Karaimam Mescidi Odası, batıdan görünüş.

Fotoğraf 14: Karaimam Mescidi Odası, kuzey cephe.

Fotoğraf 17: Orta Mahalle (Kavaklı) Mescidi Odası, güneydoğudan görünüş.

Fotoğraf 15: Karaimam Mescidi Odası, iç mekân.

Fotoğraf 18: Orta Mahalle (Kavaklı) Mescidi Odası, iç mekân.

Fotoğraf 16: Karaimam Mescidi Odası, ahır/ depo katı.

Fotoğraf 19: Orta Mahalle (Kavaklı) Mescidi Odası, pardı örtü.